

Markant

tijdschrift voor de
gehandicaptensector
jaargang 27
nummer 3
augustus 2022

Lisa Westerveld

**'Maak die
fout en leer
ervan'**

Een huiselijke sfeer

'Iedereen weet dat de situatie niet gewoon is, en toch probeert iedereen om zo gewoon mogelijk met elkaar om te gaan', zegt fotograaf Hans Tak. Hij maakte voor deze *Markant* foto's voor een reportage over de opvang van Oekraïense vluchtelingen met een beperking, in zijn eigen woonplaats Rotterdam. Hem viel op dat zowel de Oekraïners zelf als de zorgmedewerkers van Pammeijer en Leliezorg hun best doen om een huiselijke sfeer te creëren, ook al is het pand verouderd, hebben de Oekraïners nauwelijks eigen spullen, en gaan

ze het liefst zo snel mogelijk weer naar huis.

Waarschijnlijk dragen de meeste mensen die hij hier portretteerde traumatische ervaringen met zich mee, merkte de fotograaf. 'Niemand lacht breeduit. Toch vonden ze het leuk dat ik foto's kwam maken. En ze wilden ook wel poseren.' Hij heeft ze zo respectvol mogelijk gefotografeerd, juist niet in de rolstoel of het verhoogde bed, als ze die hadden. Zelf zijn ze er enthousiast

over. Inmiddels hangen prints van de foto's aan de muren van de opvanglocatie. Dat draagt weer bij aan de wat huiselijkere sfeer. /RB

Markant, vakblad voor de gehandicaptensector, wordt uitgegeven onder auspiciën van de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) in samenwerking met Bohn Stafleu van Loghum, onderdeel van Springer Nature.

Redactie Johan de Koning, hoofdredacteur, Ronella Bleijenburg, eindredacteur, Jessica Meijs, redactie-assistent, jmeijs@vgn.nl

Redactieadres Postbus 413, 3500 AK Utrecht, tel. 06 5335 8421, e-mail: communicatie@vgn.nl

Redactiecommissie Han van Esch, Willem den Hartog, Marjolein Herps, Marion Kersten, Marijn Krijger, Marlijn Lenselink, Marjolein Vreugdenhil (voorzitter)

Uitgever Bohn Stafleu van Loghum, Postbus 246, 3990 GA Houten

Aan dit nummer werkten mee

Auteurs Riëtte Duynstee, Sanne van der Hagen, Boris van der Ham, Rieke Veurink, Annette Wiesman

Fotografen Aleid Denier van der Gon, Angeliek de Jonge, Robert van der Molen, Martine Sprangers, Hans Tak, Norbert Waalboer

Illustrator Annet Scholten

Vormgeving Akimoto, Amersfoort

Bijsluiters Bureau van Vliet, Kyra Veenhuijsen, telefoon 023-5714745, e-mail: k.veenhuijsen@bureauvanvliet.com. De tarieven en voorwaarden zijn op aanvraag verkrijgbaar.

Abonnementen Markant verschijnt vier keer per jaar. Lidinstellingen van de VGN ontvangen Markant als onderdeel van hun lidmaatschap. Abonnementprijs: € 85,00. Studenten ontvangen 35% korting. Het abonnement kan elk gewenst moment ingaan en wordt automatisch verlengd tenzij twee maanden voor de vervaldatum is opgezegd via het daarvoor bestemde formulier op www.bsl.nl/klantenservice. Als vakblad hanteren wij de opzegregels uit het verbintenisrecht. We gaan ervan uit dat u het abonnement uit hoofde van uw beroep hebt afgesloten. Abonnementenadministratie: Bent u lid van de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN), Postbus 413, 3500 AK Utrecht? Graag uw mutaties doorgeven aan de vereniging: info@vgn.nl of telefonisch 030-2739300. Voor overige abonnementen: Klantenservice Bohn Stafleu van Loghum, Postbus 246, 3990 GA Houten. Telefoon: 030-6383736. Bij wijziging van de tenaamstelling en/of adres verzoeken wij u de adresdrager met de gewijzigde gegevens op te sturen naar de afdeling klantenservice of wijzigingen door te geven via het formulier op www.bsl.nl/klantenservice.

Voorwaarden Op leveringen en diensten zijn de bij de Kamer van Koophandel gedeponeerde algemene voorwaarden van Springer Media B.V. van toepassing, tevens raadpleegbaar op www.bsl.nl. De voorwaarden worden op verzoek toegezonden. Het overnemen en vermenigvuldigen van artikelen en berichten uit dit tijdschrift is slechts geoorloofd met bronvermelding en met schriftelijke toestemming van de uitgever. Het verlenen van toestemming tot publicatie in deze uitgave houdt in dat de Standaardpublicatievoorwaarden van Springer Media B.V., gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Utrecht onder dossiernummer 3210/635, van toepassing zijn, tenzij schriftelijk anders is overeengekomen. De Standaardpublicatievoorwaarden voor tijdschriften zijn in te zien op www.bsl.nl/schrijven-bij-bohnstafleuvanloghum/auteur-instructies of kunnen bij de uitgever worden opgevraagd.

www.bsl.nl • © 2022, Markant • ISSN 1384-6612

Lessen van Frank

Op deze plek stond de afgelopen jaren altijd een redactioneel van VGN-directeur Frank Bluiminck. En nu ineens niet, want hij heeft een andere baan aangenomen, hij leidt nu de brancheorganisatie van het middelbaar beroepsonderwijs. Dus neem ik even de honneurs waar.

Dat is een lastige opgave, zoals straks ook zijn opvolger zal ervaren. Laatst nam ik deel aan een kleine bijeenkomst, een werkbezoek. Toen ik aankwam, vroeg iemand me of Frank nog onderweg was. Ik wist van niets, ook niet of hij was uitgenodigd. Iemand anders keek me diep in de ogen en zei: 'Jij bent Frank niet.' Een derde vroeg, met een dreigende klank in haar stem: 'Jij bent hier toch niet in plaats van Frank gekomen?'

In de zes jaar dat hij directeur was, heeft hij veel harten geopend. Bij zijn afscheid werd hij liefdevol toegesproken door vertegenwoordigers van organisaties, zoals de LFB en leder(in), van wie je juist kritische noten zou verwachten. En de bestuurders van zorgorganisaties zelf waren blij dat de branche nu beter beseft dan vroeger waar het om draait: dat mensen met een beperking een betekenisvol eigen leven kunnen leiden en meedoen in de samenleving.

Hoe kreeg hij dat voor elkaar? Uitgerekend hij: een lange lijs, bijna altijd in pak en bedachtzaam formulerend. Als redactie moedigden we hem vaak aan om meer persoonlijke noten in zijn blogs en commentaren te verwerken. Heb je nog iets leuks meegemaakt op vakantie?, vroegen we dan. Ja hij had een prachtig boek gelezen, over het leven van Leonardo da Vinci. Dat schoot niet op. Als directeur liet hij zich door niemand de les lezen, maar was hij wel bereid om naar iedereen te luisteren. Welke plek iemand innam op de apenrots maakte hem totaal niet uit. Een goed idee is een goed idee, hij liet zich er graag door inspireren. Als we vanaf nu stoppen met het buitensluiten van jonge kinderen, reageerde hij, dan hebben we straks een generatie die samen is opgegroeid. Ja ja, Frank, dat hopen we allemaal.

In de kopij voor deze *Markant* zou hij op zoek zijn gegaan naar ideeën en uitspraken waar hij enthousiast van werd. Die staan er gelukkig weer volop in. En ideeën over hoe we 'het allemaal beter kunnen organiseren'. Ook die zijn er weer. Leest u zelf maar, want ik ben Frank niet. ●

JOHAN DE KONING HOOFDREDACTEUR MARKANT
JKONING@VGN.NL

Inhoud

Innovatie 4

Kort 6

Een goed gesprek met Lisa Westerveld 8

Achtergrond: slechtziendheid 12

Column: Boris van der Ham 15

Werkbezoek: vluchtelingen 16

Gepromoveerd: Vincent Peters 20

E-inclusie 22

Muziek: beweeglijedjes 23

Een goed advies van Robert van der Graaf 24

TEKST EN FOTO'S ANGELIEK DE JONGE

Buzzend etui

Pieter woont op een locatie van zorgorganisatie Bartiméus in Doorn. Hij heeft een verstandelijke beperking en doofblindheid. Om te weten dat zijn begeleiders bij hem in de buurt zijn, heeft Pieter vrijwel altijd fysiek contact met hen nodig.

Pieter heeft na jarenlang oefenen geleerd om een etui op te pakken als hij contact wil met een begeleider. Dit etui is door het FabLab van Bartiméus, dat technologische oplossingen maakt voor vraagstukken van mensen met een visuele en verstandelijke beperking, aangepast en verbonden met een buzzer. Op het moment dat Pieter het etui nu oppakt, krijgt de begeleiding een signaal en weten zij dat ze naar Pieter moeten gaan.

Voor Pieter is het een communicatiemiddel, voor de begeleiding betekent het meer bewegingsvrijheid, want hoewel de begeleiding continu beschikbaar is voor Pieter en hij fysiek contact nodig blijft hebben, kunnen zij op deze manier makkelijker even wat anders doen op afstand van Pieter. Dat ontlast. ●

De naam Pieter is gefingeerd.

> BARTIMEUS.NL

More than words

Communicatie bestaat uit meer dan gesproken of geschreven woorden alleen. Ook houding, intonatie, mimiek en andere non-verbale signalen bepalen hoe de boodschap bij de ontvanger overkomt en of de boodschap begrepen wordt. Dat schrijven Marguerite van Beek en Aaron Vaessen in hun boek *Bepaal je TAAL, ook non-verbaal!*, wegwijs in de wereld van verbale en non-verbale communicatie. Het boek bevat informatie en oefeningen waardoor je bewuster leert communiceren. /JM

Vijf jaar Phi

Al vijf jaar woont de sociale robot Phi bij Philadelphia. Bewoners vinden het fijn om met hem te praten over hun leefstijl en hun emoties. Zelfs over een onderwerp als rouw: 'Phi vertelt mij dat verdriet er mag zijn.' En begeleiders zijn blij dat er tijd overblijft voor bijvoorbeeld een wandeling. Philadelphia gaat de lessen van Phi ook op andere manieren inzetten, zoals via chatbots. /JdK

> ROBOTPHI.NL

Alles over inclusie

Alles wat je altijd al wilde weten over inclusie, kun je vinden op een nieuwe website: inclusievooriedereen.nl. De samenstellers van de website zijn Martin Schuurman van Kalliope Consult en innovator Anke Visserman. Zij verzamelden alle publicaties over inclusie en koppelen die aan vijf thema's: wonen, werken, leren, vervoer en vrijetijd. Bij ieder thema wordt een individuele levensreis beschreven. De nieuwe website wordt ook een platform waarop mensen van gedachten kunnen wisselen over inclusie. /JdK

Alle professoren

Hoeveel hoogleraren doen in Nederland eigenlijk onderzoek naar gehandicaptenzorg? Welgeteld 38, blijkt uit een nieuw overzicht. Daarnaast zijn er in het hbo 24 lectoren en in het mbo zes practoren. Degene die het laatst haar oratie uitsprak is Brigitte Boon. 'Het doel van mijn leerstoel is dat het gebruik van technologie vanzelfsprekend wordt in de zorg en in de ondersteuning van mensen met beperkingen', zei ze op 1 juli. /JdK

> VGN.NL/HOOGLERAREN

Steffie belt 112

Wanneer bel je 112 en wanneer niet? En kun je 112 eigenlijk wel bellen als je geen beltegoed hebt? Steffie legt het uit in een nieuwe module op haar website. Deze werd meteen al genomineerd voor de European Fire Safety Award. Mensen met verstandelijke beperking (en anderen) maken namelijk betere keuzes in nood-situaties als ze al eens hebben geoefend. De vragen maken er ook een leuke quiz van. Ipse de Bruggen en SDW Zorg werkten eraan mee.

> BRANDWEER.STEFFIE.NL

'Onze beroepstrots heeft meer wervende werking dan geschreeuw op de barricade'

Frank Bluiminck in *De StellingCast*, de podcast van de VGN. Hij geeft zijn strijdbaarheid graag door, nu hij is gestopt als directeur van de VGN.

> VGN.NL/PODCAST

Trots zijn op jezelf

Jezelf kunnen zijn. Eigen keuzes maken. Grip hebben op je welzijn en met trots meedoen in de maatschappij. Daarbij helpt de methode *Leerbaar & Weerbaar*, voor mensen met een verstandelijke beperking. De methode biedt werkvormen om thema's als online verslaving, grensoverschrijdend gedrag, zeggenschap en pesten te bespreken. Philadelphia heeft deze methode, die al 25 jaar bestaat, doorontwikkeld en stelt deze nu beschikbaar voor iedereen. /RB

> PHILADELPHIA.NL

Nieuwe bouwplaat gehandicaptenzorg

Minister Conny Helder van VWS heeft een uitwerking van de Toekomstagenda Gehandicaptenzorg aan de Tweede Kamer gestuurd. In de begeleidende brief noemt ze het een 'bouwplaat'. Aan de vijf thema's die al waren vastgesteld, heeft ze een zesde thema toegevoegd: 'levenslang

en levensbreed Wmo'. Dit thema is gericht op mensen met bijvoorbeeld een fysieke beperking, autisme, of niet-aangeboren hersenletsel die thuis wonen. De toekomstagenda sluit aan op de Visie 2030 van de VGN, schrijft ze. /JdK

> VGN.NL

Minister Helder bezoekt een Fokuswoning.

'Laten we alsjeblieft proberen zoveel mogelijk samen te leven'

DOOR JOHAN DE KONING FOTO'S ALEID DENIER VAN DER GON

Tweede Kamerlid Lisa Westerveld (GroenLinks) doet graag concrete voorstellen om de samenleving beter toegankelijk te maken voor mensen met een beperking. Ze praat over haar inspiratiebronnen: oom René, Karl Popper en alle jongeren die op haar stemden.

lisa westerveld

een goed gesprek met

'De jongste broer van mijn moeder heeft het syndroom van Down', zegt Lisa Westerveld, Tweede Kamerlid voor GroenLinks. 'We gingen vaak naar hem toe, hij is maar negen jaar ouder dan ik. Mijn grootouders hadden een wei met geitjes. Oom René ging daar altijd mee spelen, op handen en voeten. Met één van die geitjes, Mukkie, had hij een special band. Die klom altijd op zijn rug. Dat beeld zie ik nog voor me: zo'n klein geitje dat op zijn rug stond.'

'Maar de andere kant heb ik ook meegemaakt. Vorig jaar moest hij hier in Nijmegen naar het ziekenhuis, vanwege een wond. Hoe moeilijk is het als je ineens uit je vertrouwde omgeving wordt gehaald en in een ziekenhuis moet slapen. De onmacht. Hij was ook bang voor naalden, maar gelukkig hield de verpleging daar rekening mee. Ik heb veel bewondering voor mijn moeder, die meer dan drie weken dag en nacht bij hem was. Ikzelf heb hem vaak Donald Duckjes gebracht, dat vond hij iedere keer fantastisch.'

Tijdens een debat zei u dat de wereld mooier wordt als mensen met en zonder beperking samen leven. Dacht u aan uw oom?

'Ja, maar toen ik klein was ging ik ook vaak voetballen met mensen met een verstandelijke beperking, dan groei je met hen op. Later realiseerde ik me dat je ook van hen leert. Relativeringsvermogen, plezier maken. Op de Special Olympics zag ik een keer twee teams die tegen elkaar voetbalden. Eén team had al vijf keer gescoord. Je zag ze even overleggen en toen hebben ze er heel bewust voor gekozen het andere team ook te laten scoren. Stonden er twee teams te juichen. Dat is toch waar sport over zou moeten gaan! Meedoen, plezier hebben, de tegenstander iets gunnen.'

'Ik ben ook groot fan van Samen naar School-klassen. Bij de opening van een KanZ-klas in Heerhugowaard, zag ik een jongetje dat een verhaal voorlas aan een ander kind met een beperking. Dat is toch mooi? Hier in Nijmegen vertelde een vader me dat zijn dochter hem de oren van het hoofd kletst sinds ze in een gewone kleuterklas zit en in aanraking komt met kinderen die beter kunnen praten. Laten we alsjeblieft proberen zoveel mogelijk samen te leven.'

Helpt het dat u woordvoerder bent voor zowel gehandicaptenbeleid, als onderwijs, jeugdzorg en sport?

'Ja, op al die vlakken probeer ik op te komen voor mensen op wie de samenleving onvoldoende is ingericht. Je kunt in de Tweede Kamer al je spreektijd besteden aan topsportevenementen. Dat doe ik heel bewust niet, we moeten ervoor zorgen

dat we sport toegankelijk maken voor iedereen. Net als onderwijs. Passend onderwijs komt niet goed van de grond doordat de verantwoordelijkheid bij verschillende ministeries ligt. Dan is er een kind dat wat extra ondersteuning nodig heeft en dan begint het gedoe. Onder welke wet- en regelgeving valt dit kind? Wie betaalt het? Dan zie je dat we onze samenleving niet op deze groepen hebben ingericht.'

U schreef op Instagram dat u een initiatiefnota over gehandicaptenbeleid aan het maken bent. Wat komt daarin te staan?

'We zouden de implementatie van het VN-verdrag in de Tweede Kamer ieder jaar bespreken, maar tijdens de coronacrisis is daar de klad in gekomen. Een paar maanden geleden heb ik er een plenair debat over aangevraagd, maar de agenda zit steeds vol. Daar baalde ik zo van dat ik dacht: laten we zelf maar beginnen. We zijn bezig met een eigen nota waarin we heel concrete handvatten willen bieden. Zowel voor mensen met een lichamelijke als mensen met een verstandelijke beperking. We willen dat mensen die in een rolstoel zitten in de trein gewoon in de coupé kunnen zitten in plaats van naast het toilet. En we willen dat websites van de overheid toegankelijk zijn en in begrijpelijke taal. Veel mensen kunnen niet meedoen in de samenleving doordat onze taal veel te ingewikkeld is geworden. Het wordt een zo praktisch mogelijke nota.'

U studeerde filosofie en uw afstudeerscriptie ging over Karl Popper. Hij pleitte voor kleine, concrete veranderingen, in plaats van grootse omwentelingen. Is dat wat u nu zelf probeert te doen?

'Ja grappig, dat klopt inderdaad. Popper kwam uit een joods gezin en vluchtte in de Tweede Wereldoorlog naar Nieuw-Zeeland. Daar schreef hij *The open society*. Hij heeft kritiek op filosofen als Plato en Marx, omdat zij een blauwdruk van de samenleving maakten waar iedereen zich maar in moet schikken. Maar als je echt verandering wilt, dan moet je leren van de fouten die er worden gemaakt en daarna de volgende stap zetten. Dat spreekt mij enorm aan, ik denk dat dát de manier is om de samenleving verder te brengen.'

Als mensen met een verstandelijke beperking meer deelnemen aan de samenleving, worden er misschien nog meer fouten gemaakt?

'Hoe erg is dat? Ik heb in een debat ook eens Joda uit Star Wars gequoteerd: *The greatest teacher, failure is*. Je mag ook fouten maken. Het is niet erg als een kind een keer blijft zitten of dat het

naar een ander niveau gaat, dat beter bij hem of haar past. Als je blijft, struikel maar eens een keer, maak die fout en leer ervan.'

In de Tweede Kamer vroeg u uitgebreid aandacht voor ouders die alle hulpmiddelen moeten inleveren zodra hun kind doordeeweeks naar een instelling gaat, waardoor ze in de weekenden niet meer thuis kunnen logeren. Maar dat debat ging toch over het hele gehandicaptenbeleid?

'Ik ben geneigd om in zo'n debat over zoveel mogelijk onderwerpen vragen te stellen, maar dan sta je aan het eind vaak met lege handen. Dus ik dacht: dit punt moeten we nu gaan regelen, want dit is zo schrijnend! Nadat ik had meegewerkt aan een uitzending van *Kassa*, kreeg ik er veel mails over. Van ouders

Lisa Westerveld

geboren in Aalten op 16 november 1981

- 2002 - 2010 studie filosofie in Nijmegen
- 2007 - 2010 voorzitter Landelijke Studentenvakbond
- 2011 - 2017 persvoorlichter en lobbyist Algemene Onderwijsbond
- 2014 - 2017 gemeenteraadslid in Nijmegen
- 2017 - heden lid Tweede Kamer voor GroenLinks

die de hulpmiddelen van hun kind moesten inleveren, maar ook van een man die schreef dat hij binnenkort naar een instelling moet en dat hij daardoor straks niet meer bij zijn eigen vrouw kan slapen. Daar word je toch koud van! Gelukkig is onze motie hierover aangenomen in de Kamer.'

U bent twee keer in de Tweede Kamer gekomen dankzij voorkeurstemmen. Hoe doet u dat?

'Vooral de eerste keer was voor mij ook een verrassing. Ik denk dat het kwam doordat ik de hoogst geplaatste onderwijskandidaat was en doordat GroenLinksers vaak op een vrouw stemmen. Maar de afgelopen verkiezingen verdubbelde het aantal voorkeurstemmen. Dat heb ik vooral te danken aan jongeren die in de jeugdzorg zitten. Ik zag dat zij online heel veel campagne voor mij voerden. Ik kreeg mails waarin ze schreven: jij hebt me zo geholpen dat ik iedereen die ik ken heb overgehaald om op jou te stemmen.'

Hoopt u dat bij volgende verkiezingen ook mensen met beperkingen op u stemmen?

'Ja, het zou heel mooi zijn als ze zien wat ik doe. Het gaat om onderwerpen die weinig aandacht krijgen in de media. Daarom gaan wij van onze initiatiefnota ook een versie in begrijpelijke taal maken. We hebben trouwens ook ontdekt dat in het Kamergebouw mensen die in een rolstoel zitten met de goederenlift moesten. Dat vonden we zo respectloos dat we de Kamer erop hebben aangeschreven. Mijn beleidsmedewerker heeft iedere dag een A4'tje over het bordje gehangen: goederen- en mensenlift. Inmiddels hangen er nieuwe bordjes. Dat lijkt iets kleins, maar het is toch belangrijk.'

Hoe we Marjon kunnen helpen

Voor mensen met een verstandelijke beperking die ook een visuele beperking hebben, is het dagelijks leven hard werken. Vooral als die visuele beperking onopgemerkt blijft. Visio, Bartiméus en Philadelphia werken al dertig jaar samen om daar iets aan te doen. Voor Marjon Markerink maakt dat veel uit: 'Ik kan steeds meer.'

DOOR RIEKE VEURINK FOTO'S MARTINE SPRANGERS

Als je het niet weet, merk je nauwelijks dat Marjon Markerink een visuele beperking heeft. Je ziet een jonge vrouw die opgewekt door de gangen van haar woning bij Philadelphia in Apeldoorn stapt, haar appartement laat zien en zelf haar drinken inschenkt. En dat terwijl ze functioneel eigenlijk gewoon blind is. Marjon heeft het syndroom van *Bardet Biedl*. Ze ziet de wereld door een kokertje dat steeds kleiner wordt. Totdat ze op enig moment niets meer kan zien. Markerink: 'Dat kon ik niet zo goed accepteren.'

Aletta Olthuis is consulent visueel verstandelijk beperkt bij Visio. Twaalf jaar geleden sprak ze Markerink en haar moeder voor het eerst. 'Je was zó verdrietig hè Marjon, eigenlijk kon je alleen maar huilen. Je vond het zo moeilijk. Ik zag jouw pijn, en die van

je moeder. Dat heeft indruk op me gemaakt. Ik dacht: ik hoop écht dat we iets kunnen doen.'

Zichtpaspoort

Olthuis ging meteen aan de slag. Er kwam een ergotherapeut om Markerink te helpen bij de dagelijkse dingen en een orthopedagoog om haar te helpen bij het verwerken van het verlies van haar zicht. En er kwam de wereld aan hulpmiddelen: van een stok tot een loeplamp en een voorleesapparaat. En Olthuis ging aan de slag met de begeleiders van Markerink. 'Ik filmde hoe zij de dingen doet. Dat ze bijvoorbeeld drinken inschenkt op gehoor, ze luistert wanneer een glas vol is. Dat had niemand opgemerkt. Ik wilde laten zien hoe hard Markerink de hele dag moet werken om gewoon te leven.'

Aletta Olthuis (rechts): 'Ik hoop écht dat we iets kunnen doen', en Marjon Markerink (links): 'Ik kan steeds meer'.

slechtziendheid

Markerink: 'Met mijn stok kan ik steeds meer. Van de tuin van mijn ouders naar de garage. En misschien kan ik straks wel een blokje om hier in de buurt. Dat lijkt me geweldig.'

te optimaliseren. Bij Philadelphia zijn we goed in ondersteuning bij het gewone leven. We hebben minder expertise op het gebied van visuele beperkingen, terwijl het wel ontzettend belangrijk is dat we die beperking onderkennen én de ondersteuning bieden die nodig is. Daarvoor gebruiken we de expertise van Bartiméus en Visio. Zo gaat Bartiméus een aantal verpleegkundigen van Philadelphia opleiden om haar bewoners te kunnen screenen op zichtproblemen.'

Markerink en de orthopedagoog van Visio maakten een zogenaamd zichtpaspoort, waarin staat wat Markerink kan, wat ze wil, en hoe je haar daarbij kan helpen. Spullen bijvoorbeeld altijd op dezelfde plek in de kast zetten, het zeggen als je de kamer verlaat, en haar naam noemen als je iets tegen haar wilt zeggen. Ook de dagbesteding en Markerinks familie werden erbij betrokken. En inmiddels kan Markerink met hulp best zelfstandig functioneren.

Juiste ondersteuning

De inzet van Olthuis is onderdeel van een samenwerking tussen Bartiméus, Visio en Philadelphia, die nu precies dertig jaar bestaat. Han van Esch, bestuurder van Philadelphia: 'Het doel is om de kwaliteit van zorg, en daarmee de kwaliteit van bestaan van onze cliënten

55.000 mensen ongezien

Even de feiten op een rij. Volgens berekeningen zijn er in Nederland 75.000 mensen met een verstandelijke én een visuele beperking. Van die groep zijn er hooguit 20.000 in beeld. De andere 55.000 krijgen dus nog niet de juiste begeleiding. En dat levert meer problemen op dan alleen niet goed kunnen zien. Margreeth Kasper de Kroon, bestuurder bij Visio: 'Het heeft zóveel impact. Non-verbale communicatie is moeilijk, en dat betekent iets voor je sociale relaties, en voor de manier waarop je je ontwikkelt, je kunt niet leren door na te doen. Je kunt vaker vallen omdat je het niet goed ziet, of moeilijk verstaanbaar gedrag vertonen omdat je overvraagd wordt. Daar móét echt aandacht voor komen. We doen deze mensen anders echt te kort. Bovendien kost het ook gewoon geld: al die plekken waar één-op-één

achtergrond

begeleiding gegeven wordt vanwege gedragsproblemen, terwijl je dan alleen de symptomen aanpakt. Met de juiste digitale visuele hulpmiddelen zou deze cliënt veel beter in zijn vel zitten. Vaak kun je met een heel lichte ingreep een heel groot effect bereiken.'

Van toeval naar systeem

Ine Woudstra is accountmanager bij Bartiméus. Zij is mede-coördinator van de samenwerking tussen haar organisatie, Visio en Philadelphia. Die samenwerking heeft zich de afgelopen jaren flink ontwikkeld. 'Vroeger kwamen we op een locatie als er een vermoeden was dat er iets aan de hand was. Het hing een beetje af van het toeval en de begeleiding waar en wanneer we kwamen. Nu werken we systematisch aan diagnostiek en ondersteuning met een programma. Allereerst vergroten we de bewustwording over dit onderwerp. Over

de vergrote risico's en de impact bijvoorbeeld. Daarnaast werken we aan signalering. We hebben lijsten die begeleiders kunnen invullen om cliënten met een visuele beperking in beeld te krijgen. En vervolgens doen we onderzoek en geven we advies. Dat kan over de inrichting van ruimtes zijn, of over de begeleiding en het betrekken van het netwerk. Steeds meer oplossingen zijn technische innovaties. Er is zo veel mogelijk.' Ook zijn er kennisdagen voor begeleiders in de regio's, en bieden medewerkers van Visio en Bartiméus samen scholing aan. Woudstra: 'Het opbouwen van dit hele systeem heeft tijd gekost. Je wilt leerlijnen goed ontwikkelen, bepalen wie welke begeleiding geeft en wanneer.' Visio en Bartiméus leren daarin ook weer van elkaar. Woudstra: 'We hebben allebei onze eigen specialisaties en onderzoeksgebieden. Die kennis delen we. Soms ook heel praktisch, we hadden

Markerink schenkt drinken op gehoor in en luistert wanneer een glas vol is.

allebei onze eigen signaleringslijsten. De beste onderdelen daarvan hebben we samengevoegd tot een nieuwe lijst.'

Bestuurder als ambassadeur

En dat is precies hoe het moet, wat de drie bestuurders betreft. Julianne Meijers van Bartiméus: 'We hebben de maatschappelijke verantwoordelijkheid om iedereen in Nederland met een visuele beperking te helpen. Alles wat we samen kunnen doen, helpt daarbij. Visio is bijvoorbeeld goed in niet aangeboren hersenletsel, Bartiméus is goed in de diagnostiek van visuele beperkingen bij baby's en heel jonge kinderen. Die kennis wisselen we uit.

En we ontwikkelen samen nieuwe kennis, die we weer beschikbaar maken voor de hele sector. Voor het eind van het jaar lanceren we bijvoorbeeld een kennisplatform Kennis over Zien, waarop mensen met een visuele beperking, hun naasten en professionals kennis over visuele beperkingen en het omgaan daarmee kunnen vinden.'

Grotere wereld

Terug naar Markerink. Zij heeft de fase van rouw en verwerking afgesloten en zit volop in de volgende: haar wereld groter maken. 'Ik kan nu bijvoorbeeld echt heel goed horen. En ik geniet van alle geluiden. Met mijn stok kan ik steeds meer. Van de tuin van mijn ouders naar de garage. En misschien kan ik straks wel een blokje om hier in de buurt. Dat lijkt me geweldig.'

Hoe moet een volgende CAO eruitzien?

'We komen in vrede!' Dat zei één van de vakbondsmensen tegen mij. Hij was begin maart met een honderdtal leden van de FNV en de CNV naar het VGN-kantoor gekomen om actie te voeren. Het was een opmerkelijke actie. We hadden namelijk net samen een hele mooie CAO afgesloten met forse salarisverhogingen en betere secundaire arbeidsvoorwaarden. Een CAO waar we echt trots op kunnen zijn. Het was daarom dat de vakbonden 'in vrede' kwamen demonstreren. Als teken van 'vrede' aan onze kant, deelden we koek en water uit. Het was namelijk een zeer warme dag in maart.

Ondanks deze wederzijdse vriendelijkheden was de oproep van de vakbonden heel duidelijk. Zij vinden het als werknemersorganisatie belangrijk om de komende jaren meer samen op te trekken met de werkgevers om een volgende stap te kunnen zetten in arbeidsvoorwaarden. Werkgevers én werknemers moeten samen pleiten voor extra financiële middelen vanuit het rijk, was hun verzoek. Zo kan bij een volgende CAO-ronde het nog steeds bestaande gat in salaris eindelijk gedicht worden. Natuurlijk zei ik toe dat samen met hem te willen gaan doen. Hoewel de onderhandelingen voor een nieuwe CAO pas over 2,5 jaar gaan starten, moeten we nu al beginnen de voorwaarden te scheppen.

Zo gezegd, zo gedaan. Begin juli stonden we schouder aan schouder in Den Haag – samen met ook andere werkgeversorganisaties in de zorg. De krapte op de arbeidsmarkt laat zich immers niet alleen voelen in de gehandicaptenzorg, maar ook in de ouderenzorg, de

geestelijke gezondheidszorg, de universitaire medische centra en de ziekenhuizen. Gezamenlijk overhandigden we een pamflet aan Tweede Kamerleden waarin we vroegen om meer geld voor de verbetering van arbeidsvoorwaarden in de zorg. 'Een onconventioneel gezelschap', zei één van de Kamerleden. Dat klopt. En we hopen dat de politiek zich door deze ongebruikelijke actiegroep realiseert hoe essentieel die financiën zijn. Zo niet, dan zal de VGN samen met de vakbonden dit punt tot vermoeiends toe blijven maken.

Maar het is vaker gezegd: het is niet alleen geld dat helpt. Door de vergrijzing zullen de zorgvraag en zorgzwaarte verder toenemen en is het hard nodig om de arbeidsmarkt aantrekkelijker te maken voor nieuw en huidig zorgpersoneel. Het onconventioneel denken hierin moet wat mij betreft nog véél verder gaan. We moeten ervoor zorgen dat nieuw personeel makkelijker kan instromen, en dat werknemers met minder bureaucratie te maken krijgen. Ook moeten de CAO's tussen de verschillende sectoren meer op elkaar worden afgestemd, zodat het makkelijker wordt voor mensen om een vollere werkweek te maken, desnoods dwars door verschillende zorgsectoren heen. Juist in deze 'vredestijd' moeten we dogma's laten varen, en hardop nadenken over oplossingen, desnoods onconventioneel. Laten we niet wachten tot de felle CAO-onderhandelingen over 2,5 jaar. Wat zijn uw gedachten over een volgende CAO? Mail naar bvdham@vgn.nl.

Boris van der Ham is voorzitter van de VGN

Slechts op bezoek

Maksym Lazarenko (links) en Ilona Vinnichenko. Dankzij een nieuwe rolstoel kan Maksym meer en maakt hij een andere indruk.

Wat gebeurt hier? Op plaatsen waar Oekraïense vluchtelingen met beperkingen worden opgevangen, bijvoorbeeld door Pameijer, loopt niets volgens plan. En juist daardoor krijgt de samenwerking vleugels.

DOOR JOHAN DE KONING FOTO'S HANS TAK

Vanaf het moment dat fotograaf Hans Tak en ik aankomen in het Rotterdamse Charlois loopt alles anders dan gepland. Voor het gebouw van Leliezorggroep staan de busjes klaar om de kinderen naar school brengen. In één ervan zijn nog twee plekken vrij. 'Als ik jullie was, dan zou ik maar instappen', zegt Audry van Vulpen van Pameijer. Volgens het schema dat ze ons had gemaïld, zouden we eerst 'kennismaken en koffiedrinken in de ontvangstruimte', om meer te horen over de samenwerking. In het kort: Leliezorggroep, een organisatie in de ouderenzorg, stelde in maart een leegstaande verdieping van een oud pand beschikbaar voor Oekraïners met een beperking

en hun familie. Toen er dringend behoefte bleek aan deskundigheid vanuit de gehandicaptenzorg, belde de gemeente Pameijer. En dan zeg je geen nee, vond de bestuurder.

Google Translate

Dus zitten we nu in een busje tussen vijf Oekraïense meisjes en een jongen, met een Oekraïense chauffeur die rijdt als een Rotterdammer. Geen mens die Nederlands of Engels spreekt. Of wel? Een lachend meisje op de achterbank vraagt ons in het Nederlands hoe het met ons gaat. Veronika heet ze, haar achternaam is Saliuk. Behalve een paar woordjes Nederlands spreekt ze wat Engels en ze legt ons

vluchtelingen

Veronika Saliuk (tweede van links) spreekt een paar woorden Engels en weet hoe de voicemode van Google Translate werkt.

uit hoe de *voicemode* van Google Translate werkt. Zo wordt het toch nog gezellig. We nemen afscheid bij de Oekraïense school, die de gemeente tijdelijk heeft opgezet.

Wel pech dat uitgerekend de kinderen die wij naar school brachten geen beperking hebben, zeggen we, als we uiteindelijk toch belanden in de 'ontvangstruimte': een klein kantoortje waar mensen in- en uit lopen, of de blik strak op een beeldscherm hebben gericht. Maar van het groepje kinderen dat we zojuist bij de Oekraïense school hebben afgeleverd, blijkt het merendeel wel degelijk beperkingen te hebben, wordt ons nu verteld, zoals autisme. Was ons alleen niet opgevallen.

Kateryna Kovalchuk (links), Valeriya Piskun (midden) en Olena Afanasyeva (rechts) mogen graag puzzelen.

Indicaties

En we zijn niet de enigen. Ook voor de medewerkers van Pameijer is het soms de vraag wie er wel of niet een beperking heeft, ook al is inmiddels iedereen geïndiceerd. Er verblijven nu 94 Oekraïners in dit gebouw, officieel hebben 31 een beperking.

Anastasiia Kompaniets:
'I studied English.
I want to become a
teacher or translator.
Where do you live?'

Later op de dag zien we ook de kinderen en volwassen die we in Nederland scharen onder het vlaggetje emb (ernstige en meervoudige beperking). Maar ook dan kan het voorkomen, dat een vrouw in een roze outfit, Anastasiia Kompaniets, in haar rolstoel naar ons toe rijdt en zegt dat ze haar Engelse conversatie wil ophalen. *'I studied English', zegt ze, 'I want to become a teacher or translator. Where do you live?'*

De Poolse winkel

Maar eerst gaan we mee met de ochtendronde van zorgmedewerker Sabrina Bergkotte. Nou ja, dat was het plan. Ze begint bij Maksym Lazarenko en Ilona Vinnichenko, die uit bed gehaald moeten worden. De tolk die inmiddels is aangeschoven kent hen wel, vertelt ze. In Kyiv groeide ze op in dezelfde buurt. 'Zoiets als Kralingen', legt ze uit. We mogen binnenkomen, zegt Sabrina, maar de situatie ziet

er intiem uit. Het paar ligt naar elkaar toe gedraaid in twee tegen elkaar geschoven bedden. Ilona kroelt over Maksyms hoofd. Weet je wat, de foto komt straks wel. In een zithoek op de gang zitten twee vrouwen te puzzelen: Valeriya Piskun en Olena Afanasyeva, in de wandelgang Lera en Lena. Ze hebben elkaar hier leren kennen, vertellen ze. Lena zit in een rolstoel en is hier met haar zoon, die nog in bed ligt. Lera is met haar moeder meegekomen, die voor haar hernia specialistische zorg nodig heeft. Ze gaan vaak samen wandelen, bijvoorbeeld naar de Poolse winkel drie kilometer verderop, om boekweit en varkensvet te kopen. Een win-win-situatie, want Lera loopt niet gemakkelijk zonder looprek en Lena heeft iemand nodig die haar rolstoel duwt.

Rolstoelen

Inmiddels zijn Maksym en Ilona aangekleed en opgefrist. Audry van Vulpen is erg

Denis Kovalchuk
vermaakt zich
prima met dit
mooie weer.

vluchtelingen

Nederland koploper

Binnen de Europese Unie is Nederland koploper als het gaat om de opvang van Oekraïense vluchtelingen met een beperking. Verspreid over meerdere locaties hebben ruim vierhonderd mensen een plek gevonden.

De opvang wordt gecoördineerd door SOFT Tulip, een organisatie die al vijftien jaar actief was in Oekraïne. Samenwerking blijkt het sleutelwoord: vooral tussen zorgorganisaties en gemeenten. Als die samenwerking goed zit, dan kan het snel gaan, zeggen verschillende betrokkenen.

> SOFTTULIP.NL

opgetogen over Maksyms nieuwe rolstoel. Toen hij aankwam zat hij in een 'miezerige' rolstoel met een houten plankje, vertelt ze, nu kan hij meer en maakt hij een andere indruk: 'In de eerste weken hebben onze fysiotherapeuten overal rolstoelen vandaan gesleept. Er was een kind met ernstige fysieke beperkingen dat in een buggy zat.'

Meer over wat hier speelt horen we tijdens een overleg met de unitleiders. De Oekraïners leven verdeeld over drie units. Kateryna Kovalchuk, kortweg Katja, en Tanya Kolodii vertegenwoordigen hen tijdens dit overleg. De derde unitleider, een dochter van Tanya, is afwezig, omdat ze lesgeeft op de Oekraïense school. Jennifer Dekker van Leliezorg vertelt dat er een geestelijk verzorger is gevonden en dat de huisarts op een vaste dag spreekuur komt

houden. Er zijn beslommeringen zoals een verstopte afvoer en een hond die bewoners aan het schrikken maakt.

Nederlandse liedjes

De unitleiders blijken zich zorgen te maken over de school. De gemeente wil de Oekraïense school binnenkort sluiten en de leerlingen verdelen over Nederlandse scholen. Dat is geen goed plan, vinden de unitleiders. Dan hebben de kinderen straks als ze terug zijn in hun eigen land, Nederlandse liedjes leren zingen in plaats van Oekraïense. Ook gaat er een verhaal rond: het hoofd van een van de Nederlandse scholen zou Russisch zijn. En hij wil dat de kinderen les krijgen over vrede. 'Geen van ons zal haar kinderen straks naar die school laten gaan', zegt Katja. Jennifer Dekker begrijpt dat wel,

maar wil graag weten om welke school het gaat.

Terug naar ons draaiboek. 'Eigen lunch meenemen', staat er. Maar in de keuken is inmiddels een groep vrouwen, waaronder Valeriya in haar rolstoel, druk bezig geweest. Soep met vlees voor de fotograaf en een aardappelgerecht voor de verslaggever die geen vlees eet. Met augurken en ingelegde tomaten, die ze zelf importeren uit Oekraïne en die een eigen smaak hebben (niet zoet). Helpen afruimen mogen we niet, nog een koekje (heel zoet) wel. We praten over gastvrijheid.

Waterpistool

Daarna zou de muziektherapeut dagbesteding verzorgen, maar die is ziek. Gelukkig vermaken de jonge kinderen zich prima met dit mooie weer. Op de binnenplaats is een klein zwembad neergezet. Een jongen in een rolstoel legt zijn hand op mijn arm en kijkt me vriendelijk aan. Hij heet Denis, leer ik later. Na een poosje pak ik een waterpistool om te kijken of hij er iets mee kan. Nou en of! Hij richt zo goed mogelijk op Katja. Gelukkig blijkt zij zijn moeder. ●

'Maak de medische zorg voor kinderen met down flexibeler'

De zorgprofessionals werken gepassioneerd, maar de organisatie is gebrekkig, ontdekte Vincent Peters. De multidisciplinaire downteams in ziekenhuizen werken aanbodgericht en niet efficiënt. Dat kan anders: modulair.

1 **Waarom dit onderzoek?**
'Nederland telt tweeëntwintig multidisciplinaire teams voor (para)medische zorg aan kinderen met het downsyndroom: downteams. Kinderartsen kunnen zelf bepalen hoe zo'n downteam is samengesteld. Dat leidt tot een wildgroei, er is geen eenheid. In het ene ziekenhuis zijn de fysiotherapeut, diëtist en logopedist betrokken, bij het andere ziekenhuis ook de ergotherapeut, oogarts en KNO-arts.

Een downteam biedt meestal een standaardpakket aan. Aanbodgericht en niet volledig afgestemd op de daadwerkelijke wensen en behoeften. Dus elk kind gaat bijvoorbeeld langs de KNO-arts, ongeacht of het wel of geen gehoorproblemen heeft. Ook weten de professionals niet altijd van elkaar wat ze doen. Een kind wordt

soms door de kinderarts gewogen, en een half uur later opnieuw door de fysiotherapeut. Of er wordt meerdere keren bloed geprikt. Dat is geen efficiënte zorg: het is juist onnodig belastend voor het kind. Voor mijn onderzoek heb ik de zorg van downteams ontrafeld tot op de kleinste onderdelen: de bouwstenen.'

2 **Wat is de conclusie?**
'Je kunt de zorg voor kinderen met het downsyndroom beter *modulair* organiseren. Zo'n modulaire organisatie zie je bij industriële processen. Neem de auto-industrie. De éne klant wil een rode variant met airco en cruise control, de andere klant een blauwe met een verwarmde stoelzitting en een open dak. Met de verschillende bouwstenen stel je de auto samen op basis van de wensen

van de klant. Mijn promotoren zien potentieel in het modulair organiseren voor de gezondheidszorg. Hoogleraar Bert Meijboom heeft al eerder een modulair systeem ontwikkeld voor de ouderenzorg. Want ook daar zag hij hoe zorgprofessionals binnen een team soms langs elkaar heen werken. Het systeem is heel effectief gebleken. Het maakt inzichtelijk wie welke zorg levert en het voorkomt overlap.'

3 **Wat betekent dit voor de praktijk?**
'De richtlijn van de Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde wordt in 2023 herzien. Op dit moment wordt het

hoofdstuk *Organisatie van Zorg bij downteams* herschreven op basis van onder andere mijn inzichten. Ik kan nog weinig zeggen over de inhoud, maar ik vermoed dat de kinderen in de toekomst standaard op controle gaan bij de kinderarts, fysiotherapeut en logopedist – *the holy triangel* – en dat de zorg daaromheen flexibel wordt aangeboden. Voor de praktijk van ouders en kind betekent het modulair systeem meer zorg op maat. Ook zullen zij de zorg vaker ervaren als zinvol. Als een kind een probleem heeft met lopen, dan wordt dáár aan gewerkt. En niet zoals nu nog vaak gaat, aan mobiliteit in het algemeen volgens een onpersoonlijke protocolaire checklist.'

4 **Hoe was het om dit onderzoek te doen?** 'Geweldig om te ervaren hoe gepassioneerd zorgprofessionals zijn. Zij stellen alles in het werk om de beste zorg te leveren, ondanks de gebrekkige organisatie ervan. Aanvankelijk voelde ik overigens weerstand bij hen. Zij vroegen zich af wat ik kwam doen met mij bedrijfskundige achtergrond. Gaandeweg ontdekten zij dat er wel degelijk veel winst te behalen is. Op een gegeven moment waren de rollen zelfs omgekeerd. Professionals vroegen mij: 'Kunnen we nog even doorpraten?' Zij vroegen mij om een gunst, in plaats van ik hen. Ook bijzonder is hoe hartelijk ouders zijn. Zij konden kiezen waar ik hen

zou interviewen voor het onderzoek: op de universiteit, in het ziekenhuis of bij hen thuis. Bijna iedereen koos voor de laatste optie. 'Dan kun je beter zien wie ons kind is', zeiden ze. 'Dat vond ik zo mooi.'

5 **Wat ga je nu doen?** 'We hebben destijds gekozen voor een onderzoek naar downteams omdat zij zorg leveren aan een aansprekende groep kinderen met uiteenlopende problematiek. Maar de resultaten zijn wellicht ook toepasbaar voor andere kinderen met een licht verstandelijke of ernstig meervoudige beperking. Daarom gaan we de zorg ontrafelen tot de kleinste onderdelen voor bredere doelgroepen. Met welke zorgprofessional hebben ouders en kinderen te maken, wat bieden zij, en hoe bouw je een modulair systeem op? Onlangs werd mijn onderzoek genomineerd voor de Ds. Visscherprijs 2022: de prijs voor de meest waardevolle dissertatie op het gebied van gehandicaptenzorg. Ik was verrast, want meestal gaat zo'n prijs naar een onderzoeker uit het sociale domein. Ik dacht dat ik met mijn bedrijfskundige insteek een vreemde eend in de bijt was. Maar dat was ik niet. Het geeft aan dat de gehandicaptenzorg óók behoefte heeft aan een ander perspectief.'

Vincent Peters, *Turning modularity upside down: Patient-centered Down syndrome care from a service modularity perspective*. Het onderzoek werd uitgevoerd aan de faculteit Economics and Management van Tilburg University. Bert Meijboom, bijzonder hoogleraar Organisatie van Ketenzorg aan Tilburg University en Esther de Vries, bijzonder hoogleraar Ketenzorg waren promotoren.

> [VGN.NL/ACTUEEL/GEPROMOVEERD](https://vgn.nl/actueel/gepromoveerd)

Sanne van der Hagen is implementatieadviseur bij Vrienden van verandering. In deze rubriek schrijft zij over e-inclusie: volwaardig meedoen in de digitale samenleving.

Bijspijkeren digitale vaardigheden

TEKST SANNE VAN DER HAGEN ILLUSTRATIE ANNET SCHOLTEN

Stel je voor, je bent zestig jaar en moet voor je werk appen met jongeren. Jij bent toevallig iemand die niet weet hoe dat moet en je schaamt je ervoor. Daarom schrijf je je maar in voor de lange, late diensten waar dit niet hoeft. Terwijl je dit eigenlijk niet meer goed aankan.

In Nederland vinden we het belangrijk dat iedereen mee kan doen. Zeker in de gehandicaptensector is daar veel aandacht voor, want meedoen is niet vanzelfsprekend. Ook in onze vergaande gedigitaliseerde samenleving is dat merkbaar. Er zijn in Nederland 2,5 tot vier miljoen mensen die niet goed kunnen meedoen in de digitale wereld.

Digitale vaardigheden

Het is daarom belangrijk dat iedereen ook de digitale vaardigheden ontwikkelt die nodig zijn om mee te kunnen doen. En hier is iets bijzonders aan de hand. Bij die 2,5 tot vier miljoen mensen, horen zowel mensen die in de gehandicaptenzorg *werken* als mensen die gehandicaptenzorg *ontvangen*. Dat betekent dat al deze mensen minder toegang hebben tot onderwijs, werk, een sociaal netwerk en gezondheid. Dit lezen we onder andere in de toekomstagenda 'Zorg en ondersteuning voor mensen met een beperking'.

Wie regelt het bijspijkeren van digitale vaardigheden?

Een belangrijk onderdeel van leren, zijn de mensen om je heen. Die kunnen je helpen als iets niet goed lukt. En je kan ook nieuwe dingen van ze leren. Verder is voor iedereen in Nederland geregeld dat je je digitale vaardigheden kan bijspijkeren als je dat zou willen. Bijvoorbeeld via klikentik.nl, digisterker.nl of academievoorzelfstandigheid.nl. En speciaal voor mensen die werken in de zorg is er digivaardiginzorg.nl.

Wat kun je doen?

Het is belangrijk voor je gezondheid en je hele leven dat je goede digitale vaardigheden hebt.

- Verstop je niet. Sommige mensen schamen zich dat niet alles even goed lukt. Ook als je je schaamt mag je toch om hulp vragen. Soms is het makkelijker dan je denkt.
- Signaleer. Zie je dat iemand moeite heeft met een telefoon of computer? Praat erover. Of zorg dat er een digicoach langskomt.
- Maak het leuk. Het leven is al serieus genoeg. Leren mag best leuk zijn. Doe het samen en kijk op digivaardig.nl wat je nog meer kan doen om het leuk te maken. Bijvoorbeeld een zelfscan om te kijken wat je al kan of

een zelftest om te ontdekken welk digitype jij bent.

Als je niet zulke goede digitale vaardigheden hebt, is dat lastig. Je kan niet goed meedoen met de rest van de mensen. Maar ook het regelen van je bankzaken, belasting of een afspraak maken in het ziekenhuis of een kaartje kopen voor een festival kan lastig zijn. Dat heeft invloed op de kwaliteit van zorg én leven van zorgmedewerkers en zorgontvangers. En die persoon van zestig, die gunnen we toch de lichte, korte diensten?

> KENNISPLEINGEHANDICAPTENSECTOR.NL

'Met mijn stem kan ik sturen'

DOOR JOHAN DE KONING

Jitske Draijer rolt een rode bal over de armen van Aldert Visser, een jonge man op een locatie voor mensen met een intensieve zorgvraag van Philadelphia in Emmeloord. Ze zingt erbij: 'De bal, de bal, de rode bal. De bal is van Aldert, de rode bal.' Aldert grijpt de bovenkant van haar shirt vast en trekt eraan. 'Hij is al twee dagen erg onrustig', zegt Alderts begeleidster Anja Gerrits, die achter hem staat. Ze gaan zitten op de bank. De begeleidster houdt een kussen vast om zichzelf te beschermen tegen uithalen. En een matje om Alderts hoofd om hem tegen zichzelf te beschermen. Op de bank lijkt Aldert niet echt te ontspannen, maar als hij weer staat, voltrekt het wonder zich alsnog. Jitske rolt de bal over zijn schouders en zingt het liedje nog eenvoudiger: pompom pompom. Haar stem klinkt warm en vol, het gezicht van Aldert ontspant. Het liedje is één van de veertig beweegliedjes die muziektherapeut Jitske Draijer zelf maakte. Kinderliedjes waarin woorden worden gekoppeld aan bewegingen en sensaties zijn er al eeuwen, maar voor mensen met een ontwikkelingsachterstand zijn die vaak te ingewikkeld. 'Zo doet de vogel, zo doet de vis, zo doet de duizendpoot die schoenenpoetser is' - ga er maar aan staan. In haar eigen liedjes koppelt ze eenvoudige woordwebjes, zoals hand en klap, voet en schoen, aan

een melodie en een beweging of sensatie. De liedjes worden gebruikt in individuele behandeling, maar zijn inmiddels ook populair in groepen. Wat er precies gebeurt als ze met de liedjes aan de slag gaat, gaat Draijer onderzoeken in haar master vaktherapie aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Ze werkt veel met kinderen met autisme. 'Jij en ik kunnen onze alertheid reguleren', zegt ze, 'voor mensen met autisme is dat heel moeilijk. Dan heeft het geen zin om je te richten op het zintuig dat teveel aanstaat, ik ga met ze op zoek naar het luikje dat nog niet open staat, zoals het houdings- en bewegingsgevoel.' Met een kort liedje neemt ze afscheid van Aldert. 'Ik zou graag willen dat ik dit een half uur lang met hem zou kunnen doen', zegt Draijer als we na een minuut of tien weer buiten staan. 'Aldert is de hele dag vooral aan het overleven in plaats van beleven. Ik gun hem een vriendelijker dag.' Het is voor het eerst dat Aldert aan haar shirt trok. Een positieve verandering, vindt ze. 'Hij geeft ermee aan dat hij het spannend vindt. Dat doet hij alleen bij iemand bij wie hij zich veilig voelt.' En was het voor haarzelf niet te spannend? 'Nee hoor, ik heb mijn stem, daarmee kan ik sturen.'

> BEWEEGLIEDJES.NL

een goed advies

Opdat we leren van elkaar:
in iedere *Markant* een tip van
een deskundige

De gehandicaptenzorg wil in 2030 rookvrij zijn, maar uit een enquête van de VGN onder haar leden, blijkt dat veel organisaties niet weten waar ze moeten beginnen. Volgens Robert van de Graaf, verslavingsarts bij Verslavingszorg Noord Nederland, maken we het moeilijker dan het is.

'De gehandicaptenzorg kent net als de geestelijke gezondheidszorg en de verslavingszorg een hoge rookdichtheid van ongeveer 45 procent. Roken is sociaal besmettelijk gedrag: als veel medewerkers roken, gaan

meer cliënten het doen en omgekeerd. Als je een doorrookte organisatie bent, weet je dus dat nieuw personeel én nieuwe cliënten aangestoken zullen worden. Wil je dat blijven stimuleren?'

In zijn gesprekken met bestuurders heeft Van de Graaf inmiddels geleerd om 'knetterhard' te zeggen waar het op staat. 'Als je je organisatie niet rookvrij maakt, ben je medeverantwoordelijk voor de dood van anderen. Bovendien ben je als zorgorganisatie straks een outcast, wanneer je de boel niet op orde hebt.'

Wie rookvrije zorg voor elkaar wil krijgen, moet niet alleen doordrongen zijn van de urgentie, maar die ook aan anderen kunnen overbrengen. Besef dus hoe belangrijk sociale beïnvloeding is bij rookgedrag, zegt de onderzoeker. En stel een doel. 'Bijvoorbeeld: in

2023 geldt een volledig rookverbod op alle terreinen. Mensen zullen boos worden, maar dat is goed. Dat maakt het thema actueel.

Ga vervolgens het gesprek aan, te beginnen met je medewerkers. Vraag elkaar: wat doe jij als een collega of cliënt er eentje opsteekt, kijk je weg? Wat is het effect van wegstijgen en zwijgen? Promoot je het roken of ontmoedig je het? Vinden we het erg dat we hieraan doodgaan? Laat iedereen zijn mening geven.'

Houd vervolgens wat feiten paraat, tipt hij. 'Uit onder-

zoek blijkt telkens weer dat tachtig procent van de rokers actuele stopwensen heeft. Als je dat weet, kun je niet meer beweren dat er te veel tegenstand is. Die resterende twintig procent wil trouwens óók niet ziek worden of doodgaan.'

En nee, je hoeft niet bang te zijn dat je medewerkers of cliënten zullen overstappen naar de 'doorrookte concurrent'. Maar hoe zit het met de eigen regio van bewoners? 'Als organisatie ben je niet verplicht om cliënten toe te staan om in hun eigen ruimtes te roken, tenzij op medische indicatie. Vervang 'roken' door 'heroïne' en de discussie wordt heel anders. Aan roken gaat elk half uur iemand dood. Dat kun je van heroïne niet zeggen. Roken uitbannen is niet moeilijk. Alles volgt uit het besluit dat het niet klopt om het te blijven doen.'